

BOLETIN

DE LA

Real Academia de Buenas Letras

DE BARCELONA

Año XXIII (Académico CXCv)

Octubre a Diciembre 1923 - N.º 81

UN CIRURGIÀ BARBER BARCELONÈS DE LA XV.^a CENTURIA*

Lo dijous, dia 21 del mes de febrer del any 1437, en lo seu alberch de Barcelona, situat enfront la Pescateria nova del barri de Ribera, feya testament, per trobarse agreujat de malaltia, lo cirurgià barber Leonci Mestre, ciutadà honrat, fill de Pere, assahonador, y de Margarida.

Lo testament, dictat estant en *pleno sensu, mente sana et integra memoria et cum loquela et corpore languens*, palesa una posició regular en lo testador. Nomena marmessors y executors testamentaris els venerables y prudents varons almoyners o administradors de la Almoyna dels pobres de la Sèu de Barcelona, o sien el discret Pere dez Pla, prevere, beneficiat en dita Sèu, y En Johan Ponç, mercader de dita ciutat.

Demana que en lo seu enterrament, lo qual ha d'ésser en lo carner hont reposen les despulles de la seva mare, en lo fossar de Santa Maria de la Mar, hi assistexin, donant a quiscun dotze diners, setze pobres ab gramalles y caputxes d'estofa de llana morada obscura : dotze per a portar lo cors y quatre ab sengles ciris encesos de quatre lliures. Expressament ordena que també hi assistexin dotze preveres y un escolà portador de la Creu.

A la sua Parroquia, o sia a la Iglesia de Santa Maria de la Mar, en regonexement de parroquianatge, li dexa tres

* Arx. de la Sèu de Barcelona, *Piæ Elèmosinæ* - Stancia II, n.º 2.

sous; a la Obra de dita Iglesia, dotze diners, y demana que incontinent après la mort, o com més aviat se puga, se celebren trenta tres misses de les anomenades de Sant Amador, per a repòs de la seva ànima.¹

A la Custodia major de la Sèu de Barcelona li dedica dos anells d'or, un ab la seva xifra y l'altre ab una turquesa

1. Són les misses derivades de la següent llegenda mig-eval (s. XII), explicada en lo *Libre de Sant Amador*: A un ciutadà romà qui per a tenir successió se donà al dimoni reservantse el socors de la Mare de Déu, li nasqué un infant que'ls diables portaren a Egipte, al ermità qui en lo Cel signé Sant Pau. Batejat ab lo nom d'Amador y criat per una servia, l'infant cresqué al costat del ermità, y aquest l'instruí cristianament y el féu prevere.

Un jorn, après la missa, li comparesqué un estol de diables ab una dòna fortment turmentada pel foch y 'l fret, les nafres y les llançades, y les serps que li xuclaven els mugrons, la qual, havent confessat a Amador la sua vida, resultà ésser sa mare, qui, per a obtindre la sua remença, digué a son fill: «tu cantaràs a honor de Deu he de la verges maria set misses a honor dels set goyts que ella agé per lo seu car fill; he en cascuna missa posaras set candelas, he en après diras tres misses de la santa Trinitat he a cascuna deles tres misses tres candelas; ayxi mateys dues misses del sant esperit he acascuna set candelas. Item una missa de santa marguarida ab dues candelas. Item sis misses de santa maria magdalena e acascuna dues candelas. Item tres misses de sant miquel e acascuna nou candelas. Item quatre misses dels apòstols he acascuna dotze candelas. Item una missa dels evangelistes ab quatre candelas acade una missa. Item una missa de santa creu de dues candelas. Item una missa dels confessors ab dues candelas. Item una missa de les onze millia verges ab onze candelas. Item dues misses de morts he acascuna dues candelas. Item a la fi diras una missa de morts e faras cremar ala missa les sobres de les candelas desus dites».

Axí meteix sa mare li pregà que'n cantés altres trenta tres per a remença de la ànima del seu marit y axís ho féu. Salvats els genitors, anà a Roma recontant tot lo succehit al Apostoli, lo qual li volia resignar el papat; a lo que Amador se negà, axí com a acceptar ésser cardenal; en cambi, demanà al Sant Pare li dexés bastir una Iglesia sots la invocació de Nostra Dòna de Roc Amadour (França, Dep. del Lot).

Lo poder y virtut de les 33 misses, l'explica l'autor del *Libre* al finalisar aquest: «...E sapiau que tots aquells que aquestes misses desus dites faran dir per les ànimes de purgatori, en continent que seran dites, les ànimes per les quals tu (*el Llegidor*) auràs fet dir les misses hixiran delas penas de purgatori he intreràn en la gloria eternal de paradís he que tot crestià ho crestiana les deuria fer dir per l'ànima del pare e dela mare ho per si mateys mentre que viu mes que hom pusque fer, car no ha al mon persona que pusque ymaginar quant es lo poder e la valor he la virtut he la propietat que an aquestes misses. E un papa donà per cascuna deles misses que la hoyrà scent bo quarante dies de vertader perdó, don placia al senyor per la sua misericordia queus do poder acascu e acada buna deferles dir, per les quals migensant, siam participants de aquella infinida he eternal gloria Amen.»

El *Libre de Sant Amador*, qui conté els textos transcrits, integra, ab altres llibres, un volum incunable català del 1486, quals fotocopies posseheix l'erudit acadèmic En Ramon Miquel y Planas. (Vegis en les *Llegendes de l'altre vida*, publicades per l'esmentat bibliòfil, les Il·lustracions y Notes (iv-§ 24) que li suggereix el curiós incunable.)

encastada. A la sagristia del Monestir de Montserrat, a ops y per a servey de la capella y altàr major, el millor *tapit* o alfombra que tinga el dia del seu òbit y el llençol de tres teles, brodat de seda, que servia per al parament del obrador el dia de Nadal.

Llega al Convent y frares de Santa Maria de Jesús, edificat fora 'l portal vulgarment nomenat *dels Orbs*, per a llur servey, la millor pedra d'oli d'afilar rahors o navages, que'l dia de la mort tinga en l'obrador. Ademés, els llega sis tovalloles y sis mandils y una bacina, els millors entre les tovalloles, mandils y bazines que'l dia del òbit sien en servey del obrador.

Mana y vol que'l seu esclau y captiu Jaume, per set anys, a comptar del dia de la mort del testador, servexi 'l seu amich caríssim, lo cirurgià Cristòfol Perpinyà, ciutadà barceloní, pregant al dit Cristòfol que, ab càrrech de conciencia, l'ensinistri tant com puga en l'art de barberia y cirurgia, provehintlo de menjar y beure, vestit y calçat decentment. Passats els set anys, que'l dit Jaume recobri completa y perfectissima llibertat, y sia mestre de les seves accions. També concedeix al esmentat esclau 'l peculí que aquest pogués tenir y tots els drets de patronatge.

Als altres dos esclaus y captius, Maria y Jordi, els deslliura, ab la condició que abdós donin a la sua germana Antonia, viuda d'En Gabriel Poquet, cinch sous y sis diners barcelonesos mensuals, mentres ella visca y a arrel de la mort del testador, sense dificultat ni contradicció. Si dexaven de pagar alguna mensualitat, vol y ordena que la Antonia, per la facultat y potestat que ab lo testament li confereix, de propia autoritat, sense *fadiga* y requisició de qualsevulla Curia y persona, puga y li sia lícit vendre, alienar y afermar per una sola vegada y per moltes els dits esclaus a qualsevol persona, per la soldada y preu que li sembli. A la mort de la Antonia, la Maria y En Jordi quedaran en plena y perfectissima llibertat. Com fa ab En Jaume, també 'ls concedeix tot el peculí que tinguessin al morir el testador, axí com el dret de patronatge, y ademés, tots los vestits, tant de llana com de lli, que abdós tinguessin per a ús de les seves persones. Axí meteix, a la Maria li dexa una caxeta y dos cofrets ahont ella hi tenia vestits y altres forniments de la

sua persona fets per a ús del seu còs. A En Jordi li cedeix totes les eynes y altres coses que'l dit Jordi tenia 'l dia de la mort per a treballar d'art de barberia, y vol li sien donades quan el testador acluqui els ulls : *«cum ego ab hac luce fuero substractus»*.

A la Dòna Agneta, muller de Bernat Dalmau, col·lector d'imposicions y ciutadà de Barcelona, en remuneració, ço es, per los grans serveys que la dita Agneta li ha fets en sa malaltia, li fa donació d'una túnica de llana de grana, tota folrada de tela, que'l testador féu obrar per a ús de sa muller.

Confessa y regoneix a Salvador Garriga, qui viu ab ell, que té en comanda uns quaranta dos florins d'or d'Aragó que resten d'una major quantitat que ab ell tenien; vol que n'hi donin quaranta quatre, y, además, li dexe vint sous.

Al ciutadà de Barcelona Pere Güells, barber, en remuneració dels bons serveys que li ha fets, li dexe una seva túnica negra meytadada, ab la condició que'l priva del llegat si promou qüestió en los seus béns.

A Pere Badia, qui conviu ab lo testador, li dexe 'l seu estoig ab son forniment y ab totes les eynes contingudes en ell y que solia portar penjant de la corretja o cinturó : *«totum meum stoig fornitum sive cum fornimento eiusdem seu cum omnibus eynes que in eo sunt prout et quem admodum ego assuevi portare in corrigio meo»*.

Al marmessor Johan Ponç li dona l'hort que posseheix en la Vila nova de la ciutat de Barcelona, ab sos arbres de diverses genres y les seves entrades y sortides, drets y pertencencies.

Confessa y regoneix a la Dòna Andreua, muller sua, la propietat del alberch, antigament dividit en dos *stars*, situat enfront la Pescateria nova de Barcelona, en lo qual abdós habiten. En dit hospici, de propia voluntat y ab consentiment de la dita Andreua, el testador hi havia esmerçades diverses quantitats en obres y reparacions; algunes de dites quantitats les fa constar en un llibre, però la major part no hi són continuades ni n'ha feta escriptura. També, per a obres del portal y l'obrador del dit alberch y 'l pou y altres coses per a sosteniment y conservació del metex, hi tenia despeses més de cent lliures. D'aquestes cent lliures regonegué la taxació dita dòna, devant del

notari que sotscriu lo testament; axí com també confessa deure al testador la quantitat de pecunia que consta en lo llibre esmentat.

Per altra part, l'Andreua li deu dotze florins d'or d'Aragó per pagament que ell havia fet del cens de diverses anyades per la casa que dita dòna, muller sua, tenia prop lo monestir de Santa Clara de Barcelona y que vengué a Pere Salvador, fuster, de qual solució En Leonci féu àpoca. També li deu vint lliures, de les quals no n'existeix document, bestretes per a seguir la qüestió que de molt temps hi hagué entre l'Andreua d'una part y En Johan Montoriol de part altra, sense comptar los treballs fets pel testador en lo dit litigi, los quals treballs cedeix a favor de sa muller : *«ultra labores quos exposui in dicto litigio quos labores eidem uxor mee cum presenti remitto»*. Mana que mentres ella visca no se la obligui a dar solució al deute de pecunia, a menys que contragués novell matrimoni, *virium duxerit*, o que vengués censal mort o violari o manllevés alguna quantitat de pecunia o 's vengués lo dit alberch.

Declara pertànyer a la sua muller un llit de posts y banchs, un matalàs y una màrfega y un vayrat de poca valor. Un tapit de valor modest, una caldera, un perol de coure, dos *gatzofilacia sive* coffrens, pintats, de poca valor, los quals contenen diversos instruments, que també pertanyen a sa muller. Dues gonelles de dòna, de drap vermell, altra de drap morat y altra de drap fosch. Una cota de llana burella, feta per a ús de la Andreua. Una taça ab tres peus, d'argent, daurada. Una escudella, petita, ab orelles, d'argent. Una taça o anap, d'argent blanch. Nou culleres d'argent de poca valor, qui són en un estoig de cuyr, qual estoig es propietat del testador.

Per a que's vestexi de dol, *vestibus lugubribus*, dexa a sa muller la túnica que li féu d'estofa de llana obscura, y mana que a compte dels seus béns se n'hi compri un mantell ab caputxa, segons la costum : *«mantellum cornat prout est moris»*.

Tots los altres béns y drets, sien els qui sien, los cedeix y concedeix a la Almoyna dels pobres de la Seu de Barcelona, y en son nom a sos honorables administradors, manantlos expressament que, mentres visqui sa muller, no facin, ni

facin fer, ni consentin qualsevulles pactes o composicions o transaccions o avinencés referents els deutes que li té l'Andreua, ans bé, deuen esperar la sua mort : en cas contrari, els priva de la heretat, instituint hereu universal l'Hospital de la Santa Creu ab los metexos pactes, forma y condició.

Si'ls procuradors y administradors del dit hospital tampoch les servessin o les contrafessin, també 'ls priva de la herencia, fent hereu universal l'Hospital d'En Pere Dezvilari, situat prop la iglesia de Sancta Marta, y que es regit per honorables y prohoms consellers de la ciutat.

Prengué 'l testament lo notari públich de Barcelona En Pere Pau Pujades, essent testimonis el venerable Doctor en Decrets y Canonge geronès, Pere Bonet, y N'Antoni Janer, mercader, originari d'Ulldecona.

**«Translat del inventari dels béns den Leonis Mestre,
barber e cirúrgich**

Primo : atrobam en la dita heretat, ço es, en la cambra, en la qual lo dit defunt e jo dita Andreua acostumavem de dormir, la qual cambra es del alberch en lo qual lo dit defunt e jo dita Andreua havitavem, e lo qual alberch es devant la Pescateria dela dita Ciutat e aquell alberch es de mi dita Andreua, les coses següents, ço es:

.j. lit en lo qual havia .v. posts e .ij. banchs de fust dalber.
— Item : .j. málfaga de canamás plena de pallas, migensera.
— Item : .j. matalaff ab sotana de canamás blanch, crua e cuberta de fustani matalaffer ab listes blaves e blanchas, plé de lana sotil.

— Item : .j. altre matalaff ab cuberta de cotonina de veles e sotana de canamás cruu, enbotit de lana francesa.

— Item : .j. travasser de cotonina de veles plé de ploma grossa.

— Item : una flassada ab listes blaves e blanchas, sotil.

— Item : una vànova de .iiij. teles e mige, ab cuberta de cotonina e sotana de drap de stopa feta ab puntes, oldana.

— Item : .j. parell de langols de drap de li, cascú de tres teles.

— Item : .j. parell de mandrets de ferre, sotil.

— Item : .j. cervallera tota rodona, feta alantigor.

— Item : .j. parell de devant brassos de ferro, de poca valor.

— Item : .j. oratori de fust, ab ses portes de mige talla, en lo qual eren pintades lo crucifix de Jesucrist e la Imatge de la Verge Maria e de Sta. Catharina ab algunes altres Imatges e stava penjat en la paret.

— Item : .j. tovallola de drap de stopa, ab listes blaves als caps, la qual stà sobre lo dit oratori. Ja usada.

- Item : .j. setra patite de terra, apta a tenir aygua beneyta.
- Item : .iiij. almerratxes de vidra blau, plenes de ayguarós.
- Item : .j. spolsador fet de serres de porch, sotil. (*raspall*).
- Item : .j. sponge petita prima.
- Item : .ij. orinals de vidra ab lurs stoigs de palla.

— Item : .j. cofre de fust de Pi, ab pany, sobrepany e clau, ab diversas figuras de orifany's, leons, e leoparts, e moltes altres diversas pinturas, vell. En lo qual havia les robes següents, ço es: una còta de dòna, de bruneta, Oldana.

- Item : .j. mantell de dòna, scur de bruneta, oldà.
- Item : .j. altre mantell de dòna, de drap de verin scur, oldà.
- Item : .j. manteta de drap de verin scur, ja usada.
- Item : .j. còta de dòna ab botons devant, de burell mallorquí, ab perfils de pell negra per les manegues, e ab lo collar revessagat folrat de la dita pell, oldana.

— Item : .j. manteta de mallines blava, forrada de vays blanchs, tinyats,¹ usada.

— Item : .j. mantell del prop dit drap, mig forrat de vays blanchs, tinyats.

— Item : .j. altre mantell de drap de grana, mig forrat de vays blanchs migensers, usat.

— Item : .j. manteta del dit drap defforrada, usada.

— Item : .j. còta de drap de grana, de dòna, ab managues redones, forrada per tot de tela blancha, ab collar reversagat forrat de vays blanchs, ab los punys forrats dels dits vays, usada; la qual còta, lo dit deffunt ha lexada, en son testament, a madona Agnès, muller del dit senyer en [Bernat] dalmau collidor de Imposicions.

— Item : .j. gonella de dòna de drap de mallines de grana, folrada de trella verineya, usada, la qual lo dit deffunt ha regoneguda en son dit testament ami dita Andreua, muller sua.

— Item : .j. còt de drap de verni blau, ab managues amplas, molt usat.

— Item : mige cortina de cotonina blava clara listada, ab listes de blau scur, oldana.

— Item : .j. artibanch de fust dalber ab .ij. casas, ab lurs panys e claus, sotje. En la .j. deles quals cases havia les robes següents, ço es : una scudella d'argent blanch ab .ij. orelles, marcada a marcha de Barchinona, la qual lo dit deffunt l'ha regoneguda en son testament ami dita Andreua.

— Item : .j. copa patita ab .iiij. peus de argent, daurada dins e defòra, marcada a Marcha de Barchinona, la qual per lo dit deffunt es stada Regoneguda ami dita Andreua.

— Item : un anap redó d'argent, marchat a marcha de Barchinona, lo qual era stat regonegut ami, dita Andreua, per lo dit marit meu.

1. Arnats : se'n deyen tinyats per sa semblança ab la tinya.

— Item : viij. culleres de argent, les quals esen dins .j. stoig de cuyrs, les quals son stades regonegudes ami, dita Andreua.

— Item : .j. capsa petita de riscla, en la qual havia entorn mige onze de gingebré.

— Item : .j. pa de sucra de .ij. cuytas, ja ensecat, lo qual podia pesar de .ij. en .iij. lliures.

— Item : en l'altra casa del dit artibanch havia les coses següents, ço es : .xxviiiij. rams de fil de li grosser cruu.

Item : atrobam .j. caxa de fusta dalber grossa, ab son pany, sobre pany e clau, apta per navegar, en la qual atrobam les robes següents, ço es : .j. mandil o tela de li blanch, brodat de seda vermella de diverses obratges.

— Item : .j. altre mandil o tovallola de li blanch, brodat per tot de seda de diverses colors, ab figures de homens darmes, ja usada.

— Item : .j. altre mandil de li, ab listes vermelles, usat.

— Item : .xij. tovalloles de li, totes blanchas e novas.

— Item : .j. mandil de li, ab listes de seda vermella, de poca valor.

— Item : .ij. mandils de drap de li, obrats ab listes de seda blava, migensers.

— Item : .vij. tovalloles de drap de li totes blanchas, sotils.

— Item : .j. mandil de bordet scacat, usat.

— Item : .j. parell de mandils de fustani bordat, barrats de fil blau, nous.

— Item : .j. tovallola de sederol barrada de larch a larch, ab obratges de seda morischs, ab flochs de seda als caps.

— Item : .j. mandil de fil canou, ab obratges als caps del dit fil, usat.

— Item : .j. altre mandil de li blanch ab obratges de seda als caps, ab senyal de rosa als caps, usat.

— Item : .j. altre mandil de li ab diverses obratges de seda de diverses colors, usat.

— Item : .j. altre mandil de li, tot groch, ab listes vermelles en les vores, nou.

— Item : .j. parell de tovalloles blanchas sardeschas, sotils.

— Item : .j. mandil de li ab obratges de seda, squinsat, en que staven les dites tovalloles enbolicades.

— Item : .j. capsa petita en la qual havia una correge dargent ab parxe de cuyro ab sivella e cap e Cent Quaranta e dos platons.

— Item : .j. correge de argent ab parxe de cuyro ab sivella e cap e .v. plantons de argent.

— Item : .j. puyal (*sic*) ab sa beyna gornida dargent.

— Item : .j. correge de cuyro de cervo en la qual havia ligat .j. stoig de cuyro, en lo qual havia unes tesores petites e .iiij. lancetes de ferro e .j. rahor, tots gornit dargent e altres eynes del dit ofici, lo qual aquell deffunt havia lexat an Pere Badia qui stava ab lo dit deffunt.

— Item : havia ligat ab la dita correge .j. carner de cuyro,

en lo qual havia una capseta dargent ab .vj. cases aptes a tenir en-
güents.

— Item : .j. basalart ab sa beyua de cuyr sotil.

— Item : .j. capceta domasquina en la qual havia entorn de
mig palm de drap de li, nou.

— Item : .j. capceta de vori apta aténir algalia.

— Item : .j. parell de copas dargent daurades dins e defóra,
marchades ab Marcha de Barchinona, de pes cascuna de .j. march
o entorn apès de march de Barchinona.

— Item : .j. parell de plats dargent marchats a Marcha de
Barchinona, cascun de pes de .j. March o entorn del dit pès de March
de Barchinona.

— Item : .j. parell de scudelles dargent blanch ab orelles, Mar-
chades ala dita Marcha, de pès de .j. march o entorn, cascuna.

— Item : .j. parell de grasalets de argent ab orelles, de pès
entre ab dosos de .j. march o entorn del dit march.

— Item : .j. papalló de drap de li blanch, ab obres morischas
de fil blau, ab flochs devant del dit fil blau, usat; lo qual stava tros-
sellat e embolicat en .j. tròs de canamàs cruu ab ses cordes ab .ij. pas-
techas de fust.

— Item : .j. corree dargent ab parxe de seda negre de pocha
valor, ab sivella e cap e nou platons dargent blanch.

— Item : .ij. anells dor, en la .j. havia encastada .j. perla e
en laltre havia .j. balaix, los quals dich jo, dita Andreua, quem foren
dades per lo dit marit meu en temps de sposalles mias.

— Item : .vj. culleres dargent petites marcades ala dita Marcha
de Barchinona.

— Item : .iiij. cartes en pergami faent per lort, lo qual lo dit
deffunt havia leixat en son testament an Johan pong, mercader.

— Item : .xj. pintes de fust, noves, de barber.

— Item : .ij. fusts fets per miralls de barber en que no havia
mirall o luna de vidra.

— Item : .ij. anells dor, la .j. ab segell del deffunt E en laltre
havia encastada .j. pedra apellada turquesa, los quals lo dit def-
funt havia leixats a la Custodia de la Seu en son testament.

— Item : .x. scudelles .vj. ab orelles e .iiij. rodones, noves,
totes de terra de obra de Valencia.

— Item : .j. codonyera nova, de terra, dela dita obra.

— Item : .iiij. plats de terra .j. gran e .ij. petits, de la dita obra.

— Item : .ij. scudelles de terra, migenseres, dela dita obra.

— Item : atrobam en la cambra, la qual era après la prop dita
cambra e dins aquella, les coses següents, ço es : .j. lit de .iiij. posts
e .ij. banchs de fust dalber.

— Item : .j. matalaf ab cuberta demunt e devall de drap de
canyem plè de pel de bóch, migenser.

— Item : .j. travasser ab cuberta de cotonina de veles, plè de
plomés grosseres

— Item : .j. parell lensols de drap de li de .iiij. teles cadun, oldans.

— Item : .j. flaçada blancha cardada, sotil.

— Item : .j. tela qui era dues canes o entorn de drap de canamàs, cruu.

— Item : .ij. còxins plens de ploma grossa, cadu ab sa cuberta, la .j. de li e l'altra de drap de cotonina de veles.

— Item : .j. cubertor de lit de drap de lana blau, de pocha valor.

— Item : .j. flaçada de lana cardada, nova, la qual havia de larch entorn .ij. canes.

— Item : .j. vela o tenda feta de drap de canamàs, apta a defensar lo sol del obrador.

— Item : .j. gàbia de fust e de fil de ferro sotil, apta a tenir calandri.

— Item : .j. còta de hom de bruneta, forrada de pell negra.

— Item : .j. tapit pelós, ab lo camper blanch, ab diverses obres de diverses colors.

— Item : .j. altre tapit ab lo camper vermell, ab diverses obres de diverses colors, oldà.

— Item : .j. gipó de fustani pelós cendrós, nou.

— Item : .j. parell de calces de grana vermelles, oldanes.

— Item : .j. parell de bordaquins sotils, de cuyr negre.

— Item : una cortina sotil de bordet ab ses bagas e anells, apta a tenir devant obrador de barber.

— Item : .ij. barrals de vidra : la .j. cubert de verga, laltre cubert de palla e de palma : la .j. tenia entorn .j. corter, laltre .ij. corters.

— Item : .j. ampola de vidre gran, la qual era de capacitat de .j. quarter o entorn.

— Item : .j. clotxa de hom, de drap de bruneta, sotil.

— Item : .j. cofre de fust dalber, fet ala antigor, tot blanch, ab son pany, sobrepany e clau, en que eren les coses següents, ço es : una tovalla de stopa e li scacada, tota blancha, oldana, la qual tirava entorn dues canas a cana de Barchinona.

— Item : altre tovalla de stopa tota blancha, la qual tirava entorn .j. cana, oldana.

— Item : .j. tròs de tovalla de stopa, squinsada.

— Item : .j. parell de lançols nous de drap de stopa, cadun de .iiij. teles.

— Item : .j. altre parell de lançols de drap de stopa, oldans, cadu de .iiij. teles.

— Item : .j. altre parell de lançols de stopa, oldans, de .iiij. teles cadu.

— Item : .ij. teles de l'ansol de stopa, squinsades.

— Item : altres .ij. teles de lançols semblants als prop dits.

— Item : .iiij. tovallons de stopa, cadu de largaria de .iiij. palms.

— Item : .j. altre coffra de fust de poy, ab diverses pintures de orifany, leons e leoparts, semblant al demunt dit, ab son pany, sobrepany e clau, en lo qual eren les robes següents, ço es : .j. spasa de .ij. mans ab son fouro.

— Item : .j. maneresch (?) antich ab gorniment vell.

— Item : .j. broquer encercolat de .iiij. cercòls, nou, gornit de velut.

— Item : .j. cervellera bona, envernissada, folrada de fustani negre.

— Item : .j. manto de bruneta de bon tint.

— Item : .j. gona de drap de bruneta de bon tint, folrada de pell negra sotil, botonada devant.

— Item : .j. gipó de fustani ab collar e miges manegues de drap, sotil.

— Item : .j. gipó de domasquí de grana, usat.

— Item : .j. barret de agulla fet de lana negra, nou, lo qual stava en bolicat en drap de li, squinsat.

— Item : .j. altre barret de agulla sotil.

— Item : .j. caperó de hom, de drap de bruneta, ab la cugulla doble, be usat.

— Item : .j. altre caperó, de drap de bruneta de bon tint, ab la cugulla doble.

— Item : .j. altre caperó de drap de vilatges mesclat, ab cugulla doble, nou.

— Item : .j. parell de calsas de drap de cadins, negres, noves, del dit defunt.

— Item : .j. còta de hom, de vilatges mesclat, forrada de pell de putoys, usada.

— Item : .j. altra còta de hom, de drap de contray, negra, forrada de pell de ludrias.

— Item : .j. còta de hom, de bruneta, folrada de drap vell, be usada.

— Item : .j. gipó de cotonina, negra, ab miges manegues de dos draps, usat.

— Item : .iiij. parells de soletes de drap de lana cordellat, negres, usades.

— Item : .j. parell de calses flandeses, fetes ab obres de flandes, usades.

— Item : .iiij. parells de calsas de hom, de drap de cadins, usades.

— Item : .j. altre cofre de fust dalber, pintat ab diverses figures de coronas e falcons, ab son pany e clau, lo qual dich jo, dita Andreua, que es meu, en lo qual havia les cosas següents, ço es : Dos parells de managades de vays sotils.

— Item : .iiij. mandils de barber de li : la .j. ab listes blaves, l'altra ab listes vermelles, usats.

— Item : .iiij. altres mandils de barber, de bordet, usats.

- Item : .viii. tovalloles de stopa, aptes a barberar, usades.
- Item : .iiiij. tovalloles de stopa, cascuna de largaria de quatra palms.
- Item : .iiij. tovalloles de li e de stopa, les quals eren del dit ofici, la una en la un çap ab listes vermelles, laltre totes blanchas, usada.
- Item : .viii. peces entre miges tovalloles e torcha rahors de li e de stopa, tots squinsats.
- Item : atrobam en lo menjador del dit alberch, les coses següents, ço es : una taula de fust dalber plegadissa, ab .ij. capitells de pocha valor, la qual es de largaria de .ij. canes o en torn.
- Item : .j. banch larch de fust de pi, ab Quatra peus, lo qual era a servey de la dita taula, de pocha valor.
- Item : .ij. altres banchs de fust de pi de .iiiij. peus cascun, de pocha valor.
- Item : .j. armari qui retra drassador de fust de pi de .ij. cases, ab forrellat, pany e clau, en que acostumaven tenir lo pà e altres coses.
- Item : .ij. canters de coura migensers : la .j. tot stufer (*bonyegat?*) laltra apadessat ab plom, ab lurs cubertors.
- Item : .j. concha de aram petita tota plana, sotil.
- Item : .ij. trossos o migs ciris los quals pesaven .iiiij. lliures o entorn.
- Item : .j. cadira de fust plagadissa, de pocha valor.
- Item : .j. ventall larch de palma.
- Item : .j. lança de faig ab son ferro, sotil.
- Item : .ij. astes de lances, sotils.
- Item : atrobam en .j. armari qui stava fet en la paret, Quatra ampollas de vidra, petites, e .ij. brocals de vidra, petits.
- Item : atrobam en la cuyna del dit alberch, les coses següents, ço es : .j. fogó de ferro, en que podien star .ij. ollas de pocha valor.
- Item : .j. ferros sotils.
- Item : .ij. pahelles de aram : la .j. petita, laltra migensera, de pocha valor.
- Item : .j. olla de coura de capacitat de .xv. scudelles o entorn, apta a cuynar.
- Item : .j. altra olla de coura de capacitat de .x. scudelles o entorn, apta a cuynar.
- Item : .j. càçola de coura de capacitat de .viii. scudelles, apta a cuynar.
- Item : .j. levens sotils de ferre, abtes per levar olles del foch.
- Item : .j. bací de lautó trencat per les vores.
- Item : .j. poal de coura ab sa nança e anell de ferre, migenser, de pocha valor.
- Item : .j. cosi gran de terra.
- Item : .j. rahora sotil per raura formatges.

— Item : .j. morter de pedra de gerona, ab son box de fust.
 — Item : una pastera dalber ab son cubertor e son bastiment, migensera.

— Item : .j. sedàs de ferres sotil.

— Item : .j. caldera gran de aram ab se nansa de ferro, de pocha valor.

— Item : .j. foguer de ferre, apta a tenir esque de drap, per traure foch ab tot son forniment.

— Item : .j. lumaner de ferre.

— Item : .j. ast petit, dolent, de ferre.

— Item : .j. pavès sotil.

— Item : en lo obrador atrobam .vj. cadires de fust, aptes a servey de dit ofici, de pocha valor.

— Item : .ij. banchs poquets de .iiij. peus cascú, aptes a servey del dit obrador.

— Item : .j. armari de Quatre casas, apta a tenir raors, tesores e altres coses del dit art, e al soldevall havia .j. caxó, apta a metre e tenir diners, En lo qual foren atrobades .iiij. senalletes, en que havia diners, Ço es : en la una, lo qual partia de Terç lo dit defunt ab en Johani, en lo qual trobam : .lviiij. sous e .iiij. diners entre manuts e reyls encaudats menys de pesar (?); dels quals romangueren ala part de la heretat .xxxviiij. sous .iiij. lo dit terç o se part rebé lo dit Johani.

— Item : dela altre sanalleta, dela qual partia amitges lo dit defunt ab en salvador garriga, atrobam .xxxiiij. sous e .iiij. diners; vengueren a la part dela dita heretat .xviij. sous .ij.; los altres restants .xviij. sous .ij. rebé lo dit salvador.

— Item : en l'altra Terç cabàs, en lo qual metia lo que gonyava en Jordi, foren trobats .xviij. diners, los quals foren dela dita heretat.

— Item : havia devant lo portal de dit obrador .j. mola petita, apta asmolar.

— Item : .iiij. axetes de coura ficades en la paret.

— En la casa devant lo dit obrador, ço es : dintra, prop lo pou de la dita casa, atrobam les coses següents, ço es : .ij. bacins, de pocha valor, qui servien scalfar draps per axugar caps divers en lo obrador.

— Item : .j. peu de ferre ab .iiij. branchas, aptes a tenir los dits .ij. bacins.

— Item : una corda despart ab una cadena, qui servia a poar ayga en lo dit pou.

— It : .j. alfabia de terra qui servia a tenir lexiu.

— Item : .j. piló en lo qual estava ficada una anclusa petita.

— Item : .j. caxeta sotil, apta a tenir ferramenta, en que havia una destraleta sensa mànech e altres ferratges de pocha valor.

— Item : .ij. olles ab lurs cubertors, tot de aram, qui eren

castades o ficades en la paret qui era entre lo dit obrador e botiga, les quals olles servien, ço es : la .j. a scalfar lexiu e l'altra a scalfar ayga per lo dit obrador; e cascuna olla havia .j. axeta de coura.

— Item : sobre la porta del dit scriptori, de part de fòra, un armariet de fust en que havia alguns trossos de draps, aptes a fer benes.

— Item : .j. cortina de stam vermella, oldana, ab sa verga e anelletes, que servia a tenir devant lo dit obrador.

— Item : .j. parell de sperons desgornits sotils.

— Item : .iiij. scalfadors de aram, aptes a servey del dit ofici; los .iiij. ab cubertós, e la .j. sens cubertor.

— Item : .j. raiador de aram ab se axeta deffòra e ab se nansa demunt, fet al dit servey.

— Item : .j. taulell de fust de noguer, migenser, de la una part apta a jugar eschachs e dela altra a marro.

— Item : .j. serra de una mà, sotil.

— Item : .j. destral de .ij. mans, apta a tallar ab son mànech.

— Item : .j. canalobra de coura, qui havia .vj. branches e en cascuna podia star una candela ab .j. botó de coura per contrapès ab sa corda, lo qual acostumaven de tenir penjant en lo dit obrador.

— Item : .j. pedra doli, apta afilear raors, de largaria de .ij. palms.

— Item : una mola gran, apta asmolar, ab son siti.

— En lo sostro, qui era en la dita botiga, atrobam les coses següents, ço es : .j. lit en lo qual havia .v. posts dalber, noves, de .ij. banchs.

— Item : .j. màrfaga plena de palla, sotil.

— Item : .j. matalaf ab cubertes, damunt de entrellis e de fòra de canyamàs blanch, plé de borra, sotil.

— Item : .j. flaçada de lana blava e blancha, barrada per tot dela dita color, sotil.

— Item : .j. flaçada de lana blancha, barrada als caps, de lana burella, sotil.

— En lo scriptori dela dita entrada atrobam les coses següents, ço es : .j. taula petita ab sos peus de pi, sotil.

— Item : .iiij. bacins de lautó, migensers, ab sos anells, qui eren a servey del dit obrador.

— Item : .ij. bacins grans de lautó ab sos anells, qui eren a servey del dit obrador.

— Item : .j. baci petit de lautó.

— Item : .j. mirall gran trancat, qui servia al dit obrador.

— Item : .iiij. mirals petits, qui staven a servey del dit obrador.

— Item : .vj. tovalloles noves destopa, totes en .j. pessol de stopa.

— Item : .j. picador de ferre, ab son mànech de fust, abte a picar moles.

— Item : una destral petita de una mà, ab son mànech de fust.

— Item : .iij. sperons bons.
 — Item : .iiij. barrines : .iij. migensereres e una petita, aptes a barrinar.

— Item : una barrina petita.
 — Item : .j. canalobre fet de ferre, petit.
 — Item : .j. tinter de terra, petit.
 — Item : .j. faristol petit de fust de roura, apte atèner .j. libre.
 — Item : una capça petita en que havia .j. cap e una sivella de argent, qui era per gorniment de coltell.

— Item : .j. cassa petita de aram, menys de mànech, sotil, en que havia sis claus entre dolents e bons.

— Item : unes tesores petites, aptes a mocar candeles.

— Item : .j. libre apellat *set salms penitencials*, cubert ab posts cubertes de pell negre, scrits en pergami, ab algunes oracions

— Item : .j. libre apellat *plateari*,¹ ab cubertes de fust cubertes de cuyro negre, ab .iij. gaffets, scrit e paper de forma de full de paper comú, lo qual comensava en la primera carta escrita lò titol en letra vermella : *Incipit practica magistri Platearij*, ab .v. bolles de lautó de cascuna part. E en letra negra : *aquell qui es bon amich qui devalla*, etc. E en la derrera fulla finava en letra negra : *gracias a nostro senyor Deus*, etc., *finito libro*, etc.

— Item : .j. altre libre apellat *Guillem de scilicet*, ab cubertes de posts de la forma del prop dit, lo qual comensava en letra vermella : *Aci comença lo libre dela cirurgia segons mestra-Guillem de scilicet*. E la .vj. fulla escrita comensava : *Capitol .xlvij. de postema calda*, etc. E la derrera carta escrita comensava en letra negra : *de romagueres sia tot picat*, etc.

— Item : .j. altre libre apellat *Guido*,² scrit en paper de forma maior, ab posts, cornat, cubert de cuyro negra, ab .iiij. gaffets e comensava en letra vermella : *En nom de deu comensa lo Inventari o collector de part de cirurgia*, etc. E après en letra negra ab una gran P. de vermelló e daltres colors dins la qual havia una ymatge de hom. E la .xij. carta comensava en letra negra : *rotundisats e fosses propiament fan junctura*, etc. E la derrera carta escrita comensava en letra negra : *Unguent blanch, ho ab oli*, etc., ab .v. bolles de cada part, de coura.

— Item : .j. libre de forma maior scrit en pergamins, cornat, ab posts ab cubertas de cuyro vert, ab .v. bolles de cada part apellat *Galien*. E comensava lo titol en letra vermella : *Incipit liber .G. de egritudinibus*, etc., e après la sagona carta comensava en letra negra : *si vero alter equinem*, etc. E la derrera carta escrita comensava : *in digrat alij vero hundanter*, etc.

— Item : .j. altre libre apellat *Tesaurus pauperum*,³ scrit en paper de forma maior, cubert de posts cubertes de cuyro burell, e

1. *Mattheus Platearius*, metge de física, salernià.

2. Guiu de Chauliac, metge de cirurgia y mestre del Estudi de Montpeller.

3. De Pere Hispanus (Papa Johan XXI).

comensava en letra negra : *En nom de deu e dela santa e no departida trinitat*, etc. E la darrera carta escrita comensava en letra negra : *po-sales fexant sobrel cap*, etc.

— Item : .j. altre libre apellat lo *Nicholau*,¹ scrit en paper de .ij. cartes lo fuy, cornat, de posts, ab cubertes de cuyro vermell cubert de albadina blancha ab .ij. gaffets. E comensava en letra negra : *planyas ypocràs per ço com medecina*, etc. E la .iiij. carta comensava en letra negra : *qui es pus profitós*, etc. E lo derrer quiern comensava : *e infuses aquestes coses*, etc.

— Item : .j. caxonet de fust de pochà valor, en que havia una sort de ferro vell de pochà valor.

— Item : .j. altre caxonet petit de fust ab son cubertor, en qui havia diverses eynes de ferre qui servian per obrir o obrar de art de cirurgia, ço es : .j. coltellet.

— Item : .j. botó de ferro.

— Item : .xij. ferres petits sotils,² faents per la dita art.

— Item : .j. altre caxó semblant al propdit, en que eren los ferres per exercir la dita art de cirurgia, ço es : un strument apellat *speculum matricis* de lautó, nou.

— Item : .j. radorta patita de ferro.

— Item : unes tenayes de ferre, aptes a xepar postemes.

— Item : .j. lantiar de ferre.

— Item : .iiij. lambroxos de ferro petits.

— Item : .ij. scarpres petits, aptes a obres de cap, de ferre.

— Item : una sopenya de ferre, petita, apta arencar caxals.

— Item : .j. ferre petit, apta a bedar luy.

— Item : .ij. scarpres de ferro, aptes a fuster de mige talla.

— Item : .j. stanayes de ferre migenseres, aptes arencar claus.

— Item : .ij. spaloteles petites de ferre.

— Item : .j. plech de tovalloles de canyem, en lo qual ha .iiij. tovalloles totes en un pessol, noves, totes blanques.

— Item : .xij. tovalloles de stopa de li, totes blanques, ja usades.

— Item : .iiij. mandils del dit drap de li, qui servian al dit obrador.

— Item : .iiij. mandils de cortina de drap de li, ab alcunes barres e obres de seda vermella als caps.

— Item : .iiij. mandils de cotonina listats, oldans, qui servian al dit obrador.

— Item : .iiij. mandils de cotonina, tots barrats de blau, sotils.

— Item : .j. mandil de drap de romania, ab barres de seda ales vores.

— Item : .j. tovallola de cap, de li, obrada de or, sotil.

— Item : .j. tinter de plom, sotil.

— Item : .j. squerpra de coral, sotil.

— Item : .j. capsa de riscla, en que havia .j. joch de schachs sotils.

— Item : .iiij. ventoses de vidra.

1. Autor del *Antidotarium*, glossat y comentat per los esmentats *Platanius* y Pere d'Espanya.

- Item : .vj. ampolles de vidra, petites.
- Item : .j. brial de fustani vergat, poch usat, lo qual lo dit defunt, present lo dit notari e altres persones, de paraula donà a madona Dalmau damunt dita.

Translat dels encants fets dels béns del dit leonis mestre ¹

- Item : .xv. pessés de ferres, aptes a obres de caps e de boca, ab .j. caxonet, al dit Pere Padret, .xij. sous.
- Item : .xv. pessés de ferres, aptes a obrir glànols e florichós e spatules, ab .j. caxonet de fust, al dit P. padret, .iij. sous.
- Item : .j. mirall gran, apta a tenir ala porta, ab la luna trencada, al dit P. padret, .iij. sous.
- Item : .ij. Bacins sotils, ab lur artifici de ferre, apta ascalfar draps, al dit P. padret, .v. sous.
- Item : unes cortines vermelles, sotils, de stamenya, ab lur verga de ferre, al dit P. padret, .ij. sous .vj. diners.
- Item : .j. armari de fust, ab .iiij. cascs e dessota ab .iiij. caxons, qui servian a metre los diners quis prenian en lo obrador, ab lurs claus al dit Pere Padret, .vij. sous .vj.²
- Item : .j. taula de pi petita e .j. banch de seura, qui staven dins lo scriptori, al dit Salvador, .iij. sous.
- Item : una post en que staven los llibres en lo scriptori, al dit Salvador, .j. sou.
- Item : .j. parell de manypes e .j. parell de devant brassos al scrivent, .ij. sous .iiij.
- Item : .j. orinal de vidre ab sa cuberta, .v. diners.
- Item : .ij. astas de laisa, qui servian per stendre la tenda del obrador, al dit Salvador, .j. sou .iij.
- Item : .j. tenda de diap de canyem, qui servia a defensar lo sol que feria en lo dit obrador, al dit Salvador, .j. lliura .viiiij. sous.
- Item : .j. basallart ab sa veyna, an Jacme roig, .iij. sous .ij.
- Item : .ij. olles e .ij. cubertores e .iiij. axetes de coura, qui staven encastades o afixes en la paret del obrador, ala dita Andreua.
- Item : una capseta de argent, apta a portar medessines o unguents, la qual pesa net dues onzes e menys .ij. argensos, a raó de .x. sous .v. diners la onza.

Si lo exposat dona una idea de com agombolà la seva ànima un cirurgià barber, ciutadà barcelonès y súbdit d'Alfons IV, també la dona de com vivia, podentse conèixer lo seu habillament, sos familiars y amics y reconstruir la botiga y alberch del burg riberench, ab els mobles, estris, atu-

1. Per a fugir de repeticions sols he copiades algunes partides d'entre les varies jornades.

2. Aquest Padret també compra 'ls llibres.

hells y instruments quirúrgichs, per a atendre la clientela, axí en estat de sanitat com en estat de malaltia, quan aquesta reclamava la assistència del cirurgià.

Ademés, es notable la colecció d'autors que li donaven consell: per lo que's llegeix en l'Inventari, En Leonci no's limitava a fullejar els coneguts *Galien*, *Guillem de Salicet*, *Guin de Chauillac* y 'l popular *Tresor de pobres*, del qual n'existeix un bell exemplar, ms. en pergamí, en la Biblioteca Episc. de Vich, puix també consultava 'l *Nicolai*, probablement l'*Antidotari*, no sé pas si'l comentat per *Pere Hispano*, o 'l glossat per *Platearius*, del que se'n guarda un ms. en la Bodleian d'Oxford (Ashmolean, 1470). Axí meteix possehia una obra d'aquest últim, mestre del cèlebre Gilles de Corbeil, y que, segons les primeres paraules que'n cita, era'l *Liber de simplici medicina*, la més notable y divulgada d'aquell autor, de la que se'n troben sengles ms. del segle XIII en dita Biblioteca anglesa (Ashmolean, 1428) y en la de Santa Genoveva de París (3113).

Encara que les obres eren poques, en cambi eren selectes, no sols tractantse d'un modest cirurgià de roba curta o cirurgià barber d'aquell temps, sinó àdhuch per a un mestre en cirurgia o Metge quirúrgich, com llavors s'anomenaven els metges especialisats en Patologia externa, que vestís folgat brial d'estofa damasquina.

JOSEPH M.ª ROCA

ALONSO DE BORJA EN LÈRIDA (1408-1423) DESPUÈS PAPA CALIXTO III

(Continuación)

VII

Alonso de Borja, Canónigo de la Seo de Barcelona y Rector de S. Nicolás de Valencia. — Una bula del Papa Martín V. — Es objeto de honrosas distinciones por parte de Alfonso IV, el Magnánimo. — Renuncia a la canonjía de Lérida. — Es nombrado Administrador «in temporalibus» de la Sede de Mallorca.

Sabemos a ciencia cierta que Alonso de Borja fué Canónigo de la Seo de Barcelona y Rector de la iglesia de San